

TA'LIM TASHKILOTLARIDAGI JISMONIY TARBIYA TIZIMI MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI

Mamatqulov Komiljon Eshboevich

Sport psixologi

*Guliston Olimpiya va Paralimpiya Sport Turlariga Tayyorlash Markazi
(Sirdaryo viloyati, Uzbekistan Respublikasi)*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya tizimini rivojlantirish muammolari va istiqbollari ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *Jismoniy tarbiya, oliy o'quv yurtlari, jismoniy mehnat, jismoniy tarbiya, talabalarning jismoniy tayyorgarligi.*

KIRISH

Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya masalalarining dolzarbligi va yangiligi. Buning sababi shundaki, zamonaviy ijtimoiy o'zgarishlar va ilmiy-texnik taraqqiyot davrida inson hayotining turli jihatlarini yuzaga keladi. Bu jarayon ikkinchi darajali madaniyat sohasida, shuningdek jismoniy madaniyatda namoyon bo'ladi. Jismoniy tarbiya rivojlanishining yangi bosqichi amaliy yondashuvlar va jamiyatning butun avlodning jismoniy tayyorgarligiga, shuningdek, inson hayotining birinchi va eng muhim sharti sifatida jismoniy mehnatni bajarishga bo'lgan talablari ta'siri ostida shakllandi. Shu bilan birga, oliy ta'lim sohasidagi ta'lim tizimlari rivojlanib borishi bilan, vosita qobiliyatlari va qobiliyatlariga burilish tufayli ularga vizual madaniyat kiritildi. Ushbu so'nggi xususiyatlar insonning jismoniy faoliyat qobiliyatini amalga oshirish uchun yaratilgan.

Zamonaviy jamiyatda jismoniy tarbiyaning rolini e'tiborsiz qoldirib bo'lmaydi, chunki u bilan bog'liq bo'lmagan bunday faoliyat sohasi yo'q. Sport va madaniyatning ko'rinishi har qanday shaxs uchun muhim bo'lgan ma'naviy, ijtimoiy va moddiy qadriyatlaridir. Yildan yilga mamlakatimizda ular jamiyatning fenomeni va insonning shaxsiy fazilatlarini sifatida kam tarbiya, ayniqsa sut avlodi haqida tobora ko'proq gapirishmoqda. Jamiyatimiz taraqqiyoti ta'lim tizimlarining rivojlanishi va ta'lim dasturlarini yaratish bilan chambarchas bog'liqdir. Ushbu omilni hisobga olgan holda, biz insonning ko'nikma va qobiliyatlarini shakllantirishga yordam beradigan asosiy yo'nalishlardan biri sifatida bosqichma-bosqich tarbiya haqida ishonch bilan gapirishimiz mumkin.

Tadqiqot metodlari: Jismoniy madaniyatning zamonaviy inson hayotidagi o'rnini, ayniqsa, ta'lim olish istagi tufayli ko'p jihatdan muhimdir. Bu xarajatlardan ko'ra muhimroq ko'rinadi. Zamonaviy hayot sharoitlari shundan iboratki, har bir inson turmush tarzining keskin o'zgarishiga moslashishga majbur bo'ladi va buning uchun yaqin atrofdagi ko'nikmalarni saqlash kerak. Inson faoliyatining turli sohalari bilan bog'liq asosiy ko'nikma va ko'nikmalarni mustaqil ravishda o'zlashtirishni o'rganish muhimdir.

Inson salomatligi asosan bog'liq bo'lgan madaniyatning paydo bo'lishi bundan mustasno bo'lmaydi. Va bu, murabbiylar to'g'ri ta'kidlaganidek, shaxsga foyda keltiradi.

Hozirgi vaqtda barcha universitetlarda vizual madaniyat umumiy fanlarga rioya qilishga kiritilgan; talablarga muvofiq darslarni o'tkazishda talabalar standartlarni taqdim etadilar, har semestr uchun kredit oladilar.

Jismoniy tarbiya insonning har tomonlama rivojlanishining bir qismidir. Inson salomatligi, ma'lumotni idrok etish qobiliyati, Iroda kuchi va charchoqqa chidamliligi to'g'ri va tizimli jismoniy mashqlarga bog'liq. Shuning uchun universitetda o'qishdagi doimiy yuklarni engish uchun jismoniy tarbiya darslari zarur. Ma'lumki, ishni o'zgartirish-bu dam olish. Mahalliy madaniyatda intellektual faoliyatni jismoniy holatga o'zgartirish kerak. Shu munosabat bilan universitetlarda jismoniy tarbiya darslari jarayonini tashkil etishda yanada ilg'or yondashuvlarni ishlab chiqish zarurati dolzarb bo'lib qolmoqda issue. At hozirgi vaqtda talabalar inqilobining davlat ta'limi bir qator muammolarga duch kelmoqda:

- o'quv dasturiga muvofiq sinflar soni etarli emas;
- tizimli jismoniy mashqlar uchun motivatsiyaning past darajasi;
- darslar davomida texnik vositalardan foydalanishning past darajasi;
- moliyaviy qo'llab-quvvatlashning etishmasligi;
- oliy o'quv yurtlarida amalga oshiriladigan jismoniy tarbiya menejmenti samaradorligini tekshirish.

Universitetlarning jismoniy tarbiya tizimida jiddiy kamchiliklar mavjud. Muammolar orasida talabalar sog'lig'ining pastligi, jismoniy tarbiyaga qiziqishning pastligi, jismoniy tayyorgarlikning pastligi, mehnat unumdorligining pastligini qayd etish mumkin.

O'zgartirishlar kiritish zarurati bir necha sabablarga ko'ra aniqlandi:

- mavjud voqelik insonning turmush tarziga ortib borayotgan talablarni qo'yadi, bu esa yosh avlodni sog'lom turmush tarzi tamoyillari, ularning barqaror holatini nazorat qilish va ta'sir qilish ko'nikmalarini tarbiyalashning dolzarbligini oshiradi;

- jismoniy mashqlarning yuqori samaradorligiga e'tiqodlarni barqaror shakllantirish zarurati;

- tizimli vosita faoliyatida ongli qo'lni tarbiyalash.

Universitetlarda jismoniy tarbiyaning tashkiliy-uslubiy shakllarini o'zgartirish zarurati tug'ildi, uning mohiyati shaxsning jismoniy madaniyatini shakllantirishgacha qisqartirilishi kerak edi.

Oliy ta'lim tizimini isloh qilishning muhim maqsadi talabalarning jismoniy tarbiya tizimidagi o'zgarishlarga erishishdir. Biroq, faqat motorli xarakterdagi vazifalarni ta'kidlash noo'rin deb ta'kidlash mumkin, shuning uchun har tomonlama moddiy rivojlanish eng istiqbolli hisoblanadi.

Jismoniy tayyorgarlikni ta'minlash uchun talabalar jismoniy fazilatlarni va kasbiy ahamiyatga ega vosita ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan zamonaviy o'qitish usullari va shakllaridan foydalanishlari kerak.

Xulosa: Jismoniy tarbiya mashg'ulotlariga tayyorgarlik ko'rishda jismoniy tarbiya zamonaviy talabalarni rivojlantirishning eng muhim sharti va ustuvor yo'nalishi hisoblanadi. Shuning uchun o'quv dasturiga muvofiq olib boriladigan amaliy mashg'ulotlardan tashqari, talabalarning ixtiyoriy va mustaqil jismoniy tayyorgarligiga ham katta e'tibor berilishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Voronina Ye.G., Chaychenko M.V. Problemi fizicheskogo vospitaniya studentov v visshix uchebnix zavedeniyax. Problemi sovremennogo pedagogicheskogo obrazovaniya - Problemi sovremennogo pedagogicheskogo obrazovaniya. 4, str. 299-304.

2. Kozlova Ye.V. Pedagogicheskie predposilki stanovleniya sistemi povisheniya kvalifikatsii prepodavateley vuzov Velikobritanii // Alma mater: Vestnik vishey shkoli. 2012. №11. S. 90-93.